

8.

Hemmelig.

## Tillæg 10 til indst. S. X.

(1913)

Indstilling fra militærkomiteen angaaende anvendelse av restbeløpet av det ved stortingsbeslutning av 23de juli 1910 til ekstraordinære forsvarsforanstaltninger i Fossumavsnittet avsatte beløp.

(St. prp. nr. 132).

Til Stortinget.

Under 23de juli 1910 samtykket Stortinget i, at der av det overskud, som maatte fremkomme ved avslutningen av statsregnskapet for 1909—1910, bl. a. avsattes til ekstraordinære forsvarsforanstaltninger væsentlig overensstemmende med den kongelige proposition — st. prp. nr. 121, 1910 — 4 millioner kroner, hvortil Stortingets bevilgning senere maatte bli git.

I nævnte proposition var der anslagsvis beregnet 1½ million kroner til befæstningsanlæg m. v. i Fossumavsnittet.

I st. prp. nr. 52 for 1911 foreslog derpaa departementet, at det saaledes til nævnte avsnit avsatte beløp skulde fordeles paa følgende maate:

Til ingeniørarbeider . . . . .	kr. 815 000,00
- skytsanskaffelser og montering . . . . .	- 451 000,00
- signal- og lysanordninger . . . . .	- 200 000,00
- tilfældige utgifter . . . . .	- 34 000,00

I forbindelse hermed redegjorde departementet i en konfidentiel skrivelse av 24de april 1911 til militærkomiteen for de paa-tænkte anlæg og planerne for disse.

I denne skrivelse foreslog departementet anlagt som et fremskutt forsvar i Fossumavsnittet to hovedforter paa Høitorpaas og Trygstad varde samt et tilbaketrasket mindre fort paa Romsaas til det umiddelbare forsvar av broerne over Glommen og fosseutbygningen samt tillike til avvisning av angrep fra den høire Glommenbred. I forbindelse med sidstnævnte fort var derhos i tilfælde om fornødent forutsat anordnet et blokhusforsvar like ved de enkelte broer m. v.

Flertallet i militærkomiteen — jfr. tillæg 2 til indst. S. X, 1911 — sluttet sig til departementets forslag vedrørende de to hovedforter Høitorpaas og Trygstad varde, mens man fandt, at de øvrige befæstningsanlæg burde utstaa, da der ikke hersket fuld enstemmighet blandt de sakkyndige om disse anlægs berettigelse.

Komiteen gik da ut fra, at der for det i 1912 sammentrædende Storting blev fremlagt detaljerte planer og overslag for de arbeider, som vilde gjenstaa for at sette det fremskutte offensive brohode i fuldt forsvarsberedt stand samt i forbindelse hermed en tilsvarende plan for samtlige de anordninger,

som ansaaes paakrævet i et tilbaketrukket defensivt brohode i Fossumavsnittet.

Paa grundlag av den saaledes avgivne indstilling fattet Stortinget under 11te august 1911 følgende beslutning:

»Stortinget samtykker i, at der av det ved stortingsbeslutning av 23de juli f. a. avsatte beløp anvendes overensstemmende med, hvad der i nærværende komites indstilling er uttalt, til befæstningsanlæg i Fossumavsnittet kr. 1 008 000,00, der paaregnes fordelt saaledes:

Til ingeniørarbeider . . . . .	kr. 760 000,00
- skytsanskaffelser og montering . . . . .	- 44 000,00
- signal- og lysanordninger . . . . .	- 170 000,00
- tilfældige utgifter . . . . .	- 34 000,00«

I st. prp. nr. 132 for iaar foreslaar departementet, at det gjenstaaende restbeløp av ovennævnte til ekstraordinære forsvarsforanstaltninger i Fossumavsnittet avsatte beløp anvendes overensstemmende med forutsætningen til fortsatte befæstningsanlæg i nævnte avsnit, samt at dette beløp kr. 492 000,00 fordeles saaledes:

Til ingeniørarbeider . . . . .	kr. 151 000,00
- skytsanskaffelser og montering . . . . .	- 309 600,00
- signal- og lysanordninger . . . . .	- 31 400,00

Som bebudet i nævnte proposition har departementet i en konfidentiel skrivelse av 30te juni d. a. til nærværende komite redegjort for, hvilke forsvarsforanstaltninger der endnu gjenstaar i Fossumavsnittet, for at dette kan siges at være saa betryggende befæstet som det bør være under hensyn paa den ene side til avsnittets vigtighet og paa den anden side til landets økonomiske evne og andre forsvarskrav.

Efterat disse spørsmåal har været drøftet i Norges forsvarskommission samt paany behandlet av generalinspektøren for ingeniørvaabnet og fæstningsartilleriet, generalstaben og kommanderende general, foreslaar departementet følgende beløp:

I. Det fremskutte offensive brohode:

a. Forsterkning av for-

terne paa Høitorpaas og Trygstad varde . . .	kr. 530 600,00
b. Fort paa Torkilsrudaas -	1 125 000,00

II. Det tilbaketrukne defensive brohode:

Galleriforsvar ved broerne -	59 000,00
------------------------------	-----------

III. Fredsetablissementer . . .	- 155 000,00
---------------------------------	--------------

IV. Tilfældige utgifter . . . . .	- 122 400,00
-----------------------------------	--------------

Sum kr.	1 992 000,00
---------	--------------

Befæstning av Romsaas finder departementet nu at burde opgi under forutsætning av, at der anlægges et fort paa Torkilsrudaas samt anordnes galleriforsvar ved broerne.

Til befæstninger i Fossumavsnittet havest — som foran anført — avsat kr. 492 000,00. Der skulde altsaa utover dette tiltrænges kr. 1 500 000,00.

Med hensyn til den rækkefølge, hvori de her foreslaaede forsvarsforanstaltninger bør komme til utførelse, fremholder departementet i tilslutning til Norges forsvarskommission og samtlige militære myndigheter, som har hat saken til uttalelse, nødvendigheten av, før man gaar til befæstelse av nye punkter, at forsterke de to under bygning værende hovedforter samt anordne galleriforsvarene ved broerne, idet dog enkelte under foranstaaende I a opførte foranstaltninger til et beløp av kr. 97 600,00 ikke medtages for at bringe summen ned til, hvad der havest disponibelt.

**Komiteens bemerkninger.**

Som det vil sees av foranstaaende korte resumé, har departementet i den nævnte konfidentielle skrivelse av 30te juni d. a. til nærværende komite redegjort saavel for de foranstaltninger, som bør komme til utførelse for det gjenstaaende udisponerte beløp, hvilket departementet tidligere hadde forutsat anvendt til anlæg av et mindre fort paa Romsaas, som for, hvad der yderligere efter de militære myndigheteters mening maa kræves, for at Fossumavsnittet skal kunne siges at være betryggende befæstet.

Det fremgaar endvidere av departementets redegjørelse, at fortet paa Romsaas, som tidligere av departementet har været fremholdt at skulle ha en dobbelt opgave som led baade i det offensive og defensive brohode, nu er opgit — saaledes som antydnet av militærkomiteen i den i 1911 avgivne indstilling (jfr. tillæg 2 til indst. S. X, 1911) — idet der foreslaaes anlagt et fort paa Torkildsrudaas, som ved siden av andre opgaver i alt væsentlig ogsaa vil erstatte Romsaas for det offensive elements vedkommende, mens det direkte forsvar av broerne forutsettes overtat av et galleriforsvar for mitraljører ved hver bro.

Komiteens flertal finder ved nærværende anledning ikke grund til at uttale sig om den av departementet foreslaaede »befæstning av nye punkter samt »fredsetablissementer« i heromhandlede avsnit, da der hverken haves midler avsat hertil eller der nu æskes bevilgning til disse forsvarsforanstaltninger.

Hvad forsterkningen av de to under bygning værende forter, Høitorpaas og Trygstad varde angaar, er komiteens flertal enig i det fremlagte forslag, som sees at gaa ut paa anskaffelse og montering paa hvert fort av 2 stkr. 7,5 cm. taarnkanoner med moderne brissantammunition samt 2 stkr. mitraljører i taarn. Endvidere er det 8,4 cm. skyts (ældre feltskyts) foreslaat utstyrt i nogen utstrækning med bremseser.

De opgaver, som disse forter har at løse, gjør det nødvendig, at de utstyres med mindre fæstningsskyts under panser specielt for beskytning av forternes nærmeste fortterræng samt for bekjæmpelse av hurtig bevægelige maal, hvortil hverken de 12 cm. taarnkanoner med sin knappe og kostbare ammunicionsbeholdning eller 8,4 cm. skyts med sine forældede rettemidler og ringe skudhastighet egner sig. Sidstnævnte skyts kan paa grund av sin forældede konstruktion ikke anbringes under panser og vil derfor ikke med fuld nytte kunne paaregnes under den senere avgjørende del av kampen.

De nævnte taarn for mitraljører, som er bestemt til flankering av forskjellige avsnit

inden fortet, er tænkt gjort hæv- og sænkbare, for mest mulig at sikre dem mot ødelæggelse av artilleriild paa større afstand, og derved være klare til anvendelse under den avgjørende nærkamp.

Komiteens flertal har heller intet væsentlig at bemerke til det foreslaaede galleriforsvar ved broerne.

De disponible kr. 492 000,00 fordeler sig efter departementets forslag paa de forskjellige foranstaltninger med følgende beløb:

a. *Forsterkning av forterne paa Høitorpaas og Trygstad varde:*

Ingeniørarbeider . . . . .	kr. 100 000,00
4 stkr. 7,5 cm. taarnkanoner (med montering) . . . . .	280 000,00
4 mitraljører i panser . . . . .	20 000,00
Bremse for 8,4 cm. skyts . . . . .	9 600,00
	<hr/>
	Sum kr. 409 600,00

b. *Galleriforsvar ved broerne:*

Fossum veibro . . . . .	kr. 25 000,00
Langenes jernbanebro . . . . .	26 000,00
Signalvæsen . . . . .	8 000,00
	<hr/>
	Sum kr. 59 000,00

c. *Fornøden tillægsbevilgning til tidligere fastsat underjordisk telefonforbindelse mellem forterne indbyrdes og tilbake til Glommen*  
kr. 23 400,00.

Komiteens medlem Gausdal kan ikke være enig i at kaste bort flere penger til disse befæstningsanlæg, og naar de foranstaltninger, som statsmagterne var enige om og som blev fastslaat ved Stortingsbeslutning av 23de juli 1910, er utført, maa de av den givne bevilgning ubenyttede penger, kr. 492 000,00, om hvis anvendelse der da hersket meningsforskjel, nu kunne inddrages i

statskassen og anvendes til nyttigere formaal. I henhold til det anførte vil han derfor henstille til Stortinget at fatte følgende beslutning:

Overskuddet av bevilgningen til befæstningsanlæg i Fossumavsnittet kr. 492 000,00 inddrages i statskassen.

---

Under henvisning til propositionen og forsvarsdepartementets skrivelse av 30te juni d. a. samt til, hvad der i nærværende indstil-

ling er uttalt, indstiller komiteen til Stortinget at fatte følgende

b e s l u t n i n g :

Stortinget samtykker i, at der av det ved stortingsbeslutning av 23de juli 1910 avsatte beløb anvendes overensstemmende med, hvad der i nærværende indstilling er uttalt, til befæstningsanlæg i Fossumavsnittet kr. 492 000,00.

Kristiania i militærkomiteen den 9de juli 1913.

Ivar Aavatsmark,  
formand og ordfører.

L. Kragtorp,  
sekretær.

---